

Хмельницька обласна універсальна наукова бібліотека
Відділ наукової інформації та бібліографії

Серія «Розстріляне відродження»

Майстер новели

*Бібліографічний список літератури
до 125-річчя від дня народження
Григорія Михайловича Косинки*

Хмельницький
2024

Пропонуємо до уваги користувачів бібліографічний список літератури із серії «Розстріляне відродження». Серія присвячена діячам духовно-культурного та літературно-мистецького покоління 20-х – початку 30-х рр. ХХ ст. в Україні, які створили високохудожні твори у галузі літератури, живопису, музики, театру і які були знищені тоталітарним сталінським режимом.

Григорій Михайлович Косінка (справжнє прізвище – Стрілець) – український письменник-новеліст, перекладач доби «Розстріляного відродження». Жертва сталінських репресій.

Народився 29 листопада 1899 р. у селянській родині у селі Щербанівка Київського повіту Київської губернії (тепер Обухівський район Київської області).

Після закінчення в 1913 році, в чотирнадцять років, початкової школи в селі Красному Куті, батько зміг прилаштувати сина помічником трипільського волосного писаря, а згодом Григорій уже став канцеляристом у суді. Коли Григорію виповнилося 14 років, він подався на заробітки до Києва, щоб підтримати овдовілу матір та малих братів і сестер. У місті юнак брався за всяку роботу: чистив чоботи, працював двірником, кур'єром, канцеляристом, водночас, прагнучи здобути освіту, відвідував вечірні гімназійні курси, які успішно закінчив екстерном.

Про життя Григорія Косинки протягом Визвольних змагань майже ніяких даних нема. З фрагментів листів К. Анищенко до Г. Косинки можна зрозуміти, що Григорій перебував у повстанських загонах отамана Зеленого, про що він також розповідав своїй дружині Тамарі Мороз-Стрілець.

Під час навчання на вечірніх гімназійних курсах в Києві у 1916 – 1918 роках під впливом революційних ідей, він вдався до модернових ідей тогочася у своїй творчості початківця. Спершу це були відверто початківські вірші, згодом нариси та статті з відчутним впливом ідей лівих соціал-революціонерів (боротьбистів).

4 травня 1919 року в газеті «Боротьба» було вміщено перший художній твір молодого автора – новелу «На буряки». 1920 року Косинка опиняється у м. Кам'янець-Подільський, що тоді було столицею УНР. Згодом повертається до Києва і стає студентом КІНО (Київський інститут народної освіти, зараз – Київський національний університет імені Тараса Шевченка), де навчався протягом 1920 – 1922 років на історико-філологічному факультеті, який так і не закінчив через матеріальну скруту. Навчаючись, Косинка, паралельно починає співпрацювати в газеті «Вісті Київського губревкому», в журналі «Нова громада» та в інших виданнях. Працює відповідальним секретарем сценарного відділу Українфільму, в сценарному відділі Київської кінофабрики, диктором Республіканського радіомовлення.

В ті ж роки Косинка стає однією з найяскравіших постатей серед київських письменників, часто виступає на літературних вечорах, зібраннях Всеукраїнської академії наук (ВУАН) із читанням власних творів. Спершу, в 1920 році, стає членом літературно-мистецької групи «Гроно», до якої входили

М. Терещенко, Д. Загул, Г. Шкурупій, П. Филипович, художники А. Петрицький, М. Бурачек, Г. Нарбут та ін. Гронівці виступали за оновлення мистецтва через долучення всіх найліпших здобутків та серед мистецьких течій вирізняли імпресіонізм та футуризм.

У літературно-мистецькому збірнику «Гроно» (1920) опубліковано три новели Косинки: «Мент», «За земельку», «Під брамою собору». Уже після розпаду групи «Гроно» 1922 року з'явилася перша збірка Григорія Косинки «На золотих богів», яка відразу ж принесла визнання, хоча оцінка критики була неоднозначною.

Середина 20-х років – час активної творчої праці й великої популярності у читачів. Косинка був директором Харківського і Київського радіокомітетів, належав до літературного об'єднання АСПИС (1923 – 1924). Листувався з В. Винниченком, В. Стефаніком.

У 1923 році в журналі «Нова Україна» (Берлін-Прага) поряд із творами Т. Осьмачки, В. Підмогильного з'являється оповідання «Анархісти» та цикл нарисів «Повстанці» Г. Косинки, у якому відтворюється складна пореволюційна ситуація на селі – протест проти насильницької більшовицької політики. Цій публікації сприяв В. Винниченко, який на той час перебував за кордоном. Ця подія в тогочасних мистецьких колах набула гучного розголосу. Авторів звинувачували в небезпечних зв'язках із ворожою до радянської влади еміграцією.

У 1924 році Косинка познайомився, і того ж року восени одружився із Тамарою Мороз, студенткою Київського інституту кінематографії, яка залишалася вірною йому до глибокої старості, зберегла в складні роки пам'ять про нього, дбайливо впорядковувала посмертні видання його творів. Їхнє помешкання часто ставало місцем зборів найталановитіших київських літераторів, які об'єдналися під назвою «Ланка» (з 1926 року – «Майстерня революційного слова»): Валер'ян Підмогильний, Михайло Івченко, Борис Антоненко-Давидович, Євген Плужник, Марія Галич, Тодось Осьмачка та інші. У цей час були опубліковані нові збірки письменника: «В житах» (1926), «Політика» (1927), «Вибрані оповідання» (1928, 1929).

Восени 1929 року, у публічному виступі вождь українських більшовиків Станіслав Косіор назвав Косинку буржуазним націоналістом, і вже на початку 30-х років ситуація різко змінилася – цензура заборонила розповсюджувати надруковану вже збірку «Серце». Офіційна радянська критика звинувачувала Косинку у сповіданні «куркульської ідеології» та «націоналізмі».

Після ліквідації літературних організацій у 1932 році він став «позагруповим». Тоді ж Косинка починає займатися перекладацькою діяльністю (переклав українською «Мертві душі» М. Гоголя), писати сценарії для фільмів, які так і не вийшли на екран. У червні 1934 року, в Харкові, відбулася конференція письменників, на якій обговорювали успіхи колективізації. Після стандартних промов виступив Косинка, сказавши буквально таке: «Ми стаємо не інженерами, а міліціонерами людських душ».

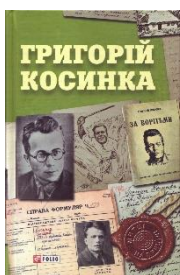
4 листопада 1934 року його арештували та засудили за звинуваченням у приналежності до організації, яка готувала терористичні акти проти комуністів.

По судовій справі він проходив разом з письменниками Антіном та Іваном Крушельницькими, Костем Буревієм, Олексою Влизьком, Дмитром Фальківським. Керуючись відповідною постановою ЦВК Союзу РСР, виїзна сесія Військової колегії присудила Григорія Косинку-Стрільця «розстріляти».

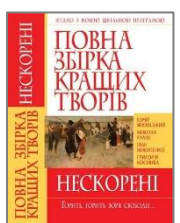
Косинку розстріляли 15 грудня 1934 року. За свідченнями дружини письменника Тамари Мороз-Стрелець, страта відбулася у Жовтневому палаці в Києві.

Матеріали взято з ресурсу «Вікіпедія» (URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Косинка_Григорій_Михайлович) та Енциклопедії Сучасної України (Т. 14, С. 654-655).

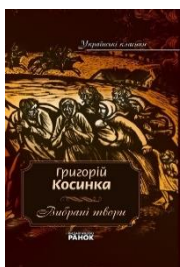
Твори Григорія Косинки у фондах Хмельницької ОУНБ

A43518
821.161.2.09
K71
Григорій Косинка / упоряд., передм. та прим. С. А. Гальченка ; Нац. акад. наук України, Ін-т літ. ім. Т. Шевченка НАН України. – Харків : Фоліо, 2018. – 508 с. : іл. – (Державна програма – 2018) (Митці на прицилі).

B42413
84(4УКР)
П42
Повна збірка кращих творів. Нескорені : збірник / Ю. І. Яновський, М. Г. Куліш, І. Микитенко, Г. М. Косинка. – Донецьк : БАО, 2010. – 704 с.

B41100
84(4УКР)6
K71
Вибрані твори : проза / Г. М. Косинка; упоряд. та передм. І. М. Андрусак. – Харків : Ранок, 2009. – 336 с. – (Українські класики. У 12-ти т. ; т. 5).

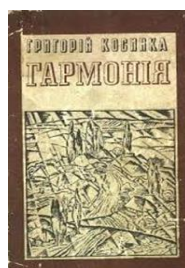
A29951
84(4УКР)6
K71
Оповідання / Г. М. Косинка. Місто : роман / В. П. Підмогильний ; ред. Є. І. Мазніченко. – Київ : Наук. думка, 2003. – 389 с. – (Бібліотека школяра).

Б33298 Анкета : (уринок з оповідання) //
84(4УКР) Лавріненко Ю. А. Розстріляне відродження :
Л13 антологія 1917 – 1933 : поезія-драма, есей /
Ю. А. Лавріненко. – Київ : Просвіта, 2001. –
С. 402-404.

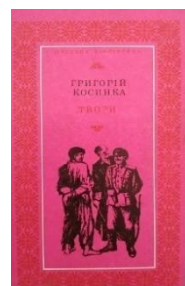

Б22775 Заквітчанний сон : оповідання, спогади про
84(2=Укр)7 Григорія Косинку / Г. М. Косинка ; худож.
К72 К. Т. Лавра ; сост. Т. М. Мороз-Стрілець. – Київ :
Веселка, 1990. – 287 с.

Б7221 Гармонія: оповідання, публіцистика, спогади
84(2=Укр)7 про Григорія Косинку / Г. М. Косинка ; [упоряд.
К72 та авт. прим.] Т. М. Мороз-Стрілець. – Київ :
Дніпро, 1988. – 605 с.

У2 Гармонія : новели / Г. М. Косинка; [упоряд.]
К71 Т. М. Мороз-Стрілець. – Київ : Дніпро, 1981. –
222 с.

У2 Твори / Г. М. Косинка; вступ. стаття та
К71 приміт. О. Непорожнього. – Київ : Молодь, 1972.
– 222 с.

У2 Гармонія [На буряки. Згадка з дитячих літ.
К72 Політика : оповідання]. – Львів : Каменяр, 1971. –
128 с.

У2 Серце : новели / Г. М. Косинка; упоряд. та
К71 підгот. текстів М. П. Стельмаха, вступ. стаття
М. Рильського. – Київ : Дніпро, 1967. – 199 с.

* * *

8У
К72 Про Григорія Косинку. Спогади / упоряд. Т. Мороз-Стрілець. – Київ : Рад. письменник, 2015. – 216 с.

А8301 Наєнко М. К. Григорій Косинка : літературно-крит. нарис /
83.3(2=Укр) М. К. Наєнко. – Київ : Рад. письменник, 1989. – 172 с.
К71

* * *

Б47769 Скляренко В. Григорій Косинка // Скляренко В.
83.3(4Укр) Література України. – Харків, 2015. – С. 175-177.
С43

М896-14 Наєнко М. К. Косинка Григорій Михайлович //
92.0(4Укр) Енциклопедія сучасної України. – Київ, 2014. – Т. 14. – С. 654-
Е64 655.

Б45902 Косинка Григорій // Українські письменники. – Київ, 2013.
83.3(4Укр) – С. 119-123.
У-45

А37637 Григорій Косинка (Григорій Михайлович Стрілець) //
63.3(4Укр) Видатні постаті в історії України ХХ ст. – Київ, 2011. – С. 172-
В42 175.

Б43023 Жулинський М. Григорій Косинка // Жулинський М.
83.3(4Укр)б Українська література. – Київ, 2011. – С. 538-546.
Ж87

Б33298 Григорій Косинка // Лавріненко Ю. А. Розстріляне
84(4УКР) відродження : антологія 1917 – 1933 : поезія-драма, есей /
Л13 Ю. А. Лавріненко. – Київ : Просвіта, 2001. – С. 397-401.

* * *

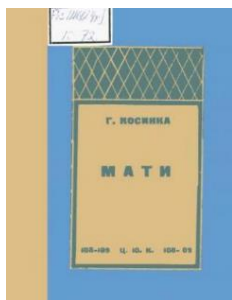
Мовчан Р. Оновлений погляд на Григорія Косинку, або Роздуми на полях // Слово і час. – 2021. – № 6. – С. 110-114. – Рец. на кн. : Косинка Г. Повна збірка творів. Документи. Спогади / пер., упоряд. та прим. С. Гальченка. – Київ : Саміт-книга, 2019. – 744 с.

Гальченко С. Григорій Косинка. Жертва замученої епохи // Українська літературна газета. – 2020. – № 9, 11. – С. 1, 18-19.

Син Київщини: 120 років від дня народження Григорія Косинки // Шкільна бібліотека. – 2019. – № 10. – С. 89-91.

Електронні копії прижиттєвих видань творів Г. Косинки у електронній бібліотеці «Культура України» НБУ імені Ярослава Мудрого

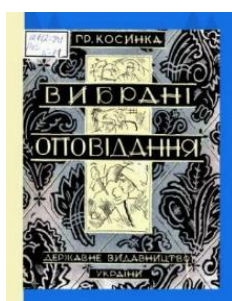
Мати [Електронна копія] / Г. Косинка. – Вид. 2-ге. – Електрон. текст. дані (1 файл : 25,4 Мб). – Харків : Укр. робітник, 1929. – (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2016). – (Дешева бібліотека красного письменства).

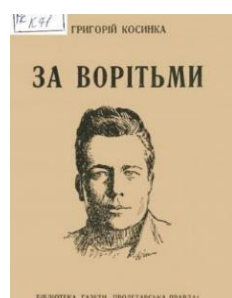
Політика [Електронна копія] : [оповідання] / Г. Косинка. – Електрон. текст. дані (1 файл : 13,0 Мб). – [Харків] : Укр. робітник, [1928?] (Харків: ХДНБ ім. В. Г. Короленка, 2018).

Заквітчанний сон [Електронна копія] : [оповідання] / Г. Косинка. – Електрон. текст. дані (1 файл : 6,48 Мб). – Київ : Спілка, 1923 (Харків: ХДНБ ім. В. Г. Короленка, 2018). – (Бібліотека «Спілки». Серія красного письменства; № 12).

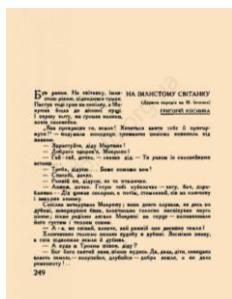

Вибрані оповідання [Електронна копія] / Г. Косинка. – Електрон. текст. дані (1 файл : 167 Мб). – [Б. м.] : Держ. вид-во України, 1928 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2016).

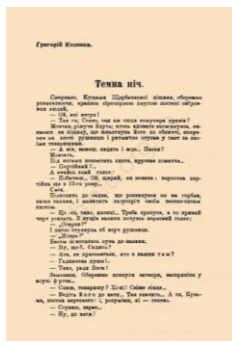

За ворітьми [Електронна копія] : оповідання / Г. Косинка. – Електрон. текст. дані (1 файл : 26,7 Мб). – [Б. м.] : Б-ка газ. «Пролетар. правда», 1929 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2016).

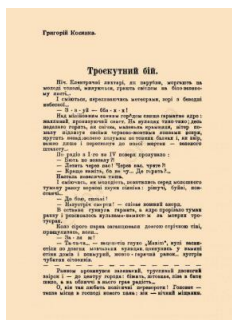
На імлістому світанку [Електронна копія] / Г. Косинка
// Літературний ярмарок. – 1929. – Кн. 5 (135) : Квітень. –
С. 249-251.

Темна ніч [Електронна копія] / Г. Косинка : Київ, 1925
(НБУ ім. Ярослава Мудрого) // Дніпро : календар-альм.,
1923-. – 1925.

Троєкутний бій [Електронна копія] : Київ, 1925 (НБУ
ім. Ярослава Мудрого) // Дніпро : календар-альм., 1923-. –
1925.

*Підготувала Любова Марцонь,
завідуюча відділом наукової інформації та
бібліографії Хмельницької ОУНБ*